

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

Кафедра української літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи

_____доц. Гусєв С. О.

« _____ » _____ 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Літературне краєзнавство

підготовки бакалавра

галузі знань 03 Гуманітарні науки

спеціальності 035.01 Філологія. Українська мова та література

додаткової спеціальності 014.02 Середня освіта (мови і літератури
(польська))

освітня програма Філологія. Українська мова та література. Середня
освіта (мови і літератури (польська))

Факультет Філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

Вінниця – 2020 рік

Робоча програма «Літературне краєзнавство» для студентів за спеціальністю 035.01 Філологія. Українська мова та література з додаткової спеціальності 014.02 Середня освіта (мови і літератури (польська)).

Мова навчання – українська.

«___» _____ 2020 р. – 25 с.

РОЗРОБНИК: Крупка В.П., кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української літератури

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української літератури

Протокол від «___» _____ 2020 р. № _____

Завідувач кафедри _____ А. П. Віннічук
«___» _____ 2020 р.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної комісії факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

Протокол від «___» _____ 2020 р. № _____

Голова НМК _____ Н. І. Кухар

«___» _____ 2020 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІТЕРАТУРНЕ КРАЄЗНАВСТВО»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, додаткова спеціалізація/спеціальність, освітня програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Обов'язкова	
Індивідуальне науково-дослідне завдання –	Спеціальність 035.01 Філологія. Українська мова та література	РІК ПІДГОТОВКИ	
Загальна кількість годин – 60	Додаткова спеціальність 014.02 Середня освіта (мови і літератури (польська)) Освітня програма Філологія. Українська мова та література. Середня освіта (мови і літератури (польська))	2-й	
		СЕМЕСТР	
		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 1,5</i>	Ступінь вищої освіти бакалавр	<i>16 годин</i>	
		ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
		<i>16 годин</i>	
		ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ	
		-	
		ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ	
		-	
		САМОСТІЙНА РОБОТА	
<i>28 годин</i>			
ВИД КОНТРОЛЮ: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи (%) становить:

для денної форми навчання – 53,4 % ауд. занять, 46,6 % самостійної роботи.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

2.1. Мета навчальної дисципліни – залучити студентів до скарбниці мистецтва слова, твореного безпосередньо на Вінниччині або тісно пов'язаного з нею, ознайомити їх з літературно-художніми здобутками письменників області, дати уявлення про місцевий літературний процес як нерозривну складову загальноукраїнського і світового літературних процесів, визначити своєрідність поезики подільського мистецтва слова, забезпечити студентів знаннями, необхідними для проведення уроків з літератури рідного краю у загальноосвітній школі.

2.2. Завдання дисципліни:

- дослідити генезис та суспільно-історичні умови розвитку української літератури на Поділлі ХІХ – початку ХХІ ст.
- ознайомити студентів із кращими літературними зразками подільської літератури;
- розглянути розмаїття жанрово-стильових особливостей подільської літератури;
- сприяти усвідомленню студентами місця і значення творчої особистості у літературному процесі;
- розвивати вміння і навички аналізувати художній твір, давати власну, обґрунтовану оцінку явищам словесного мистецтва.

2.3. Компетентності

2.3.1. Загальні компетентності:

- здатність до образного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати на практиці набуті теоретичні знання.

2.3.2. Фахові компетентності:

- знання та розуміння основних шляхів й закономірностей розвитку літератури на Поділлі;
- здатність визначати специфіку суспільно-історичного контексту розвитку подільської літератури від давнини до сьогодення;
- здатність давати стильові характеристики кожного періоду української літератури на Поділлі;
- здатність оцінювати та визначати роль і місце письменника в літературному процесі доби;
- здатність проводити літературознавчий аналіз художніх текстів тексти, визначених програмою.

2.4. Програмні результати навчання

- користуватися літературно-критичними працями й довідковою літературою;
- критично оцінювати кожен з періодів української літератури на Поділлі в суспільно-історичному контексті й обґрунтовувати причину їх зміни;

- оцінювати сутність культурно-історичних феноменів літературних надбань у подільській літературі;
- розуміти культурно-історичну цінність творів подільської літератури;
- оцінювати культурно-історичну функцію твору та його автора в сфері національної й світової літератур;
- оцінювати, аналізувати, порівнювати художні твори, опираючись на здобуті знання;
- виробляти та відстоювати власну позицію під час розв'язання літературознавчої проблеми шляхом ведення дискусії.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Література Поділля XIX століття

Тема 1. Вступ. Тарас Шевченко (1814-1861).

Інформаційний обсяг теми.

Історія української літератури й літературне краєзнавство. Літературне краєзнавство як навчальна дисципліна. Джерела, завдання, вектори розвитку.

Життєвий і творчий шлях Тараса Григоровича Шевченка. Подільські сторінки біографії Т. Г. Шевченка. Постійний інтерес поета до Поділля, його історії та культури. Творча поїздка на Поділля у 1846 р. Подільська тема у повісті «Прогулянка з задоволенням і не без моралі», «Гайдамаки» (1841), «Меж скалами, неначе злодій» (1848), «Варнак» (1848), у віршах «Ой виострю товариша» (1848), «Марку Вовчку» (1859), повістях «Варнак» (1853-1854), «Художник» (1856), в «Журналі» («Щоденнику») (1857-1858), ряді листів.

Творчі зв'язки з представниками культури та мистецтва Поділля – Марко Вовчок, О. Марковичем, І. Сошенком та ін.

Літературна Шевченкіана Вінниччини.

Значення творчості Т. Г. Шевченка для розвитку української літератури.

Вшанування пам'яті Т. Г. Шевченка на Вінниччині.

Тема 2. Марко Вовчок (1833-1907). Дмитро Маркович (1848-1920). Опанас Маркович (1822-1867)

Інформаційний обсяг теми.

Марко Вовчок (1833-1907). Життєвий і творчий шлях Марії Олександрівни Вілінської. Подільські сторінки життя Марка Вовчка. Вплив О.Марковича, Т. Шевченка та П. Куліша на її світогляд.

Подільські образи та мотиви у «Народних оповіданнях». Вплив подільського фольклору на ідейно-образний світ творчості Марка Вовчка. Роль народної пісні, казки, творчість письменниці («Кармелюк», «Маруся»).

«Інститутка» – одна з «перлин нашої літератури» (І. Франко). Образи та символи соціально-побутової повісті. Ідея переборного прагнення людини до волі.

Внесок у російську та французьку літературу: «Рассказы из народного русского быта», казки та оповідання французькою мовою для «Журналу виховання та розваги». Нагородження премією Академії Франції історичної повісті «Маруся». Творча співпраця з І. Тургенєвим, Д. Писарєвим, М. Некрасовим.

Тарас Шевченко про творчість Марка Вовчка.

Значення творчості Марка Вовчка для розвитку української літератури.

Вшанування пам'яті Марка Вовчка на Вінниччині.

Дмитро Маркович (1848-1920)

Життєвий і творчий шлях Дмитра Васильовича Марковича. Подільські сторінки біографії Дмитра Марковича. Реалістичне зображення життя українських бідняків у зб. «Три рассказы» (1894), «По степах та хуторах» (1899). Активна громадська робота. Значення творчості Дмитра Марковича. Вшанування пам'яті письменника на Вінниччині.

Опанас Маркович (1822-1867)

Життєвий і творчий шлях Опанаса Васильовича Марковича. Подільські сторінки біографії письменника. Дружні і творчі зв'язки з Т. Шевченком,

П.Кулішем, М. Гулаком та ін. Фольклорно-етнографічна діяльність Опанаса Марковича, її значення.

Тема 3. Степан Руданський (1834-1873). Анатолій Свидницький 1834-1871)

Інформаційний обсяг теми.

Степан Руданський (1834-1873). Життєвий і творчий шлях Степана Васильовича Руданського. Подільські сторінки біографії письменника. Вплив подільського фольклору на ранню романтичну творчість письменника (балади «Два трупи», «Вечерниці», «Упир», «Розмай», «Люба»), ліричні поезії. Фольклористична діяльність. Значення рукописних зб. «Народные малороссийские песни, собранные в Подольской губернии С. В. Р.» для подальшого розвитку української фольклористики та етнографії.

Лірика Степана Руданського. Народнопісенна основа ліричних творів поета. Подільський анекдот як основа жанру співомовки. Оригінальне переосмислення у співомовках Степана Руданського мотивів і образів народної сатири та гумору. Народний погляд на Старий Заповіт у «Лірникових думках». Історичні поеми Степана Руданського («Іван Мазепа, гетьман український», «Іван Скоропада», «Павло Полуботок» та ін.). Переспіви з польської, німецької, чеської, російської та ін. літератур. Переклади та переспіви («Іліада» Гомера, «Енеїда» Вергілія, «Слово о полку Ігоревім» та ін.).

Значення творчості Степана Руданського для розвитку української літератури.

Вшанування пам'яті Степана Руданського на Вінниччині.

Анатолій Свидницький (1834-1871)

Життєвий і творчий шлях Анатолія Патрикійовича Свидницького. Подільські сторінки біографії письменника. Вплив подільського фольклору на пісенну лірику Анатолія Свидницького («В полі доля стояла», «Горпина», «Росте долом березина», «Україно, мати наша»). Подільські мотиви та образи у малій прозі письменника. Етнографічні розвідки «Великдень у подолян», «Відьми, чарівниці й опирі» та ін., які ґрунтуються на враженнях, винесених письменником з рідного Поділля. Подільські образи та реалії у першому українському соціальному романі «Люборацькі».

Значення творчості Анатолія Свидницького для української літератури.

Вшанування пам'яті Анатолія Свидницького на Вінниччині.

Тема 4. Михайло Старицький(1840-1940)

Інформаційний обсяг теми.

Життєвий і творчий шлях Михайла Петровича Старицького. Подільські сторінки біографії письменника. Подвижницька громадсько-культурницька діяльність. Новаторство Старицького-поета. «Виклик» («Ніч яка, Господи!») – вірєць романтичної пісенної лірики. Вплив подільського фольклору на символіку та ритмомелодичну побудову вірша. Балада «Гетьман» – художній прийом казки та фантастики для героїзації минулого та звернення до подій сучасного.

Драматургія Старицького («Чорноморці», «За двома зайцями»). Творча співпраця з М. Лисенком. Історичні п'єси («Оборона Буші», «Маруся Богуславка» та ін.) Драма «Талан» – перлина драматургії Старицького. Історія

України – основна тема прози письменника. М. Старицький – зачинатель українського історико-пригодницького роману («Молодість Мазепи», «Богдан Хмельницький»).

Значення творчості М. Старицького для розвитку української літератури і театру.

Вшанування пам'яті М. Старицького на Поділлі.

Тема 5. Михайло Коцюбинський (1864-1913)

Інформаційний обсяг теми.

Михайло Михайлович Коцюбинський – видатний український прозаїк межі ХІХ-ХХ ст. Життєвий і творчий шлях, засади формування світогляду митця, еволюція у ставленні до народництва.

Рання творчість: гуманізм, стилістичні маркери народницької прози. Відображення подільських вражень у прозі для дітей («Ялинка», «Харитя», «Маленький грішник»). Соціальна проблематика ранніх прозових творів («На віру», «П'ятизлотник», «Ціпов'яз», «Хо»). Автобіографічна психологічна характеристика в образі Тиховича («Для загального добра»).

Імпресіоністична досконалість творів «На камені», «Цвіт яблуні», «Intermezzo» та ін. Специфіка психологічного імпресіонізму письменника.

Повість «Fata morgana» (1903-1910). Відображення фактів і вражень від перебування в с. Лопатинці. Прототипи образів. Трагічна тема села у модерній стильовій інтерпретації. Імпресіоністична концепція і динаміка художнього простору у творі. Роль художніх деталей. Асоціативні образні ряди.

«Школа» М. Коцюбинського в українській літературі, її традиції.

Твори М. Коцюбинського у кіномистецтві.

Місце М. Коцюбинського в історії української літератури. Значення творчості.

Вшанування пам'яті М. Коцюбинського на Вінниччині.

Розділ 2. Література Поділля ХХ – початку ХХІ століття

Тема 6. Юрій Клен (Освальд Бургардт) (1891-1947). Леонід Мосендз (1897-1948). Галина Журба (1888-1979)

Інформаційний обсяг теми.

Юрій Клен (Освальд Бургардт) (1891-1947). Юрій Клен – видатний український поет, учений, перекладач. Подільські сторінки у біографії митця. Україноцентричний переворот у свідомості митця під впливом М. Зерова. Перекладацька діяльність О. Бургардта у колі неокласиків. Вимушена реєміграція до Німеччини (1931). Антисталінський пафос поеми «Прокляті роки» (1937). Подільські мотиви у збірці «Каравели» (1943).

«Попіл імперій» (1943-1947) – центральний твір у поетичному доробку митця, широкомасштабний художній літопис історичних подій ХХ ст., що вели до краху наддержав. Подільські реалії та враження в поемі. Образ Данти у поемі, паралелі з «Божественною комедією». Культурологічна насиченість художньої тканини поеми.

Дружба з Леонідом Мосендзом. Збірка «Дияболічні параболи» (1947) Тимофія Горопака (спільний псевдонім Ю. Клена і Л. Мосендза). Літературознавча і критична діяльність Ю. Клена.

Значення творчості Юрія Клена.
Вшанування пам'яті письменника на Вінниччині.

Леонід Мосендз (1897-1948)

Життєвий і творчий шлях письменника. Подільські сторінки у біографії письменника. Громадянська, філософська та інтимна лірика зб. «Зодіак» (Прага, 1941). Лірична драма «Вічний Корабель» (Прага, 1940). Збірка пародій «Дияболічні параболи» (у співавторстві з Ю. Кленом). Автобіографічна поема «Волинський рік» (1948). Подільські образи та мотиви у прозі. Автобіографічна повість «Засів», збірка оповідань «Відплата» (1937). Переосмислення образу Івана Хрестителя у романі «Останній пророк» (1937).

Значення творчості Леоніда Мосендза.
Вшанування пам'яті Леоніда Мосендза на Вінниччині.

Галина Журба (1888-1979)

Життєвий і творчий шлях Галини Домбровської. Подільські сторінки біографії письменниці. Подільські образи та мотиви у дебютній збірці «З життя» (1909). Образ Поділля в збірці «Похід життя» (1919), етнографічний характер прози Галини Журби. Діалогія «Зорі світ заповідають» і «Революція йде» (1931) – реалістична розповідь про вир революційних подій на Україні.

Ностальгія за втраченим Поділлям у повісті «Далекий світ» (1955).

Історико-культурне та художньо-естетичне значення творчості Галини Журби.

Вшанування пам'яті письменниці на Поділлі.

Тема 7. Михайло Стельмах (1912-1983)

Інформаційний обсяг теми.

Життєвий і творчий шлях Михайла Панасовича Стельмаха – письменника-академіка й ученого-фольклориста. Подільські сторінки біографії письменника.

Поетичний доробок. Вплив подільського фольклору на образну систему і поетику творів. Художній образ краси людської праці у дебютній збірці «Добрий ранок» (1941). Громадянська, пейзажна й інтимна лірика періоду війни та повоєнних років (зб. «За ясні зорі» (1942), «Провесінь» (1942), «Шляхи світання» (1948), «Жито сили набирається» (1954)).

Героїко-романтичний характер відображення подій війни у збірці новел «Березовий сік» (1943).

Подільський колорит епічного циклу «Велика рідня» (1949-1951), «Кров людська – не водиця» (1957), «Хліб і сіль» (1959). Майстерне творення людських характерів, багатство зображально-виражальних можливостей прозового слова.

Художнє відтворення гострих проблем селянського життя у романі «Правда і кривда» (1961).

Автобіографічні повісті «Гуси-лебеді летять» (1964) і «Щедрий вечір» (1967) як ключ до розуміння формування творчої особистості письменника. Образ Михайлика. Ліризм і оптимізм творів, їх подільська фольклорна основа.

Трагічні сторінки Поділля у романі «Чотири броди» (1979). Жанрова

своєрідність твору, утвердження духовної витривалості народу, його вірності ідеалам добра і справедливості.

М. Стельмах – драматург.

Твори для дітей: книги «Жнива» (1951), «Бурундукова сім'я» (1963), «Журавель» (1970), «Ой весна-зоряночка» (1977) та ін.

Фольклористична діяльність.

Роль творчості М. Стельмаха у розвитку української літератури.

Вшанування пам'яті М. Стельмаха на Вінниччині.

Тема 8. Володимир Свідзинський (1885-1941). Василь Земляк (1923-1977). Володимир Забаштанський (1940-2002)

Інформаційний обсяг теми.

Володимир Свідзинський (1885-1941).

Життєвий і творчий шлях поета. Подільські сторінки біографії поета. Естетична позиція поета як «спосіб шляхетної герметизації власного духу» (В. Стус).

Художні особливості поетичних збірок «Ліричні поезії» (1922), «Вересень» (1927), «Поезії» (1940); роздуми над таємниця людського буття, зображення мінливого внутрішнього світу людини. Зв'язок поетичної спадщини Свідзинського з «орфейною» лінією світової лірики і зі східнослов'янською язичницькою традицією. Особливості ритмомелодики поезій. Вплив подільського фольклору на поетику Свідзинського. Василь Стус про творчість поета. Значення творчості В. Свідзинського.

Вшанування пам'яті поета на Вінниччині.

Василь Земляк (1923-1977)

Життя та творчість Василя Сидоровича Вацика. Подільські сторінки у біографії письменника.

Подільські враження та реалії у повістях «Рідна сторона» (1956) та «Кам'яний Брід» (1957). Образ повоєнного подільського села.

Жанрова природа, міфологемний концепт твору, його архетипічні пласти, притчовий дискурс романів «Лебедина зграя» та «Зелені Млини». Втілена в образі села Вавілон, історія українського Побужжя (від пореволюційних подій до кінця Другої світової війни). Елементи умовності, фантастики, гротеску. Багатство й виразність соціально-психологічного типажу героїв.

Значення творчості Василя Земляка.

Вшанування творчості письменника на Вінниччині.

Володимир Забаштанський (1940-2002)

Життєвий і творчий шлях Володимира Омеляновича Забаштанського. Подільські сторінки біографії письменника.

Шістдесятницьке «неонародництво» дебютної збірки «Наказ каменярів» (1967). Образи подільських земляків у збірці «Треба стояти» (1986), «Браїлівські балади» (1989). Кобзарська стихія поетичного стилю В. Забаштанського у підсумковій збірці віршів «Свічечкою слова» (2000).

Вшанування пам'яті В. Забаштанського на Поділлі.

Тема 9. Євген Гуцало (1937-1995)

Інформаційний обсяг теми.

Євген Пилипович Гуцало – яскравий представник покоління «шістдесятників», прозаїк, поет, публіцист. Подільські сторінки біографії письменника. Чинники формування письменника, його світогляд. Вплив народного середовища, фольклорної традиції.

Зображення образів подолян у ранній творчості Є. Гуцала (зб. «Люди серед людей» (1962), «Яблука осіннього саду» (1964), «Скупана в любистку» (1965), «Запах кропу» (1969) та ін.).

Лірико-психологічна стихія повістей дилогії з життя учительства («Сільські вчителі» (1971), і «Шкільний хліб» (1973)).

Драматизм воєнної повоєнної дійсності у повістях «Мертва зона» (1967), «Родинне вогнище» (1968) та ін.

Подільська мовна стихія у «химерному» романі-трилогії «Позичений чоловік» (1981), «Приватне життя феномена» (1982), «Парад планет» (1984). Активне використання народного гумору та фразеології у творах.

Твори для дітей (зб. «Олень Август» (1965), «Саййора» (1980), «Пролетіли коні» (1984) та ін.). Поетизація людських стосунків.

Поезія. Публіцистика.

Вшанування пам'яті Євгена Гуцала на Вінниччині.

Тема 10. Василь Стус (1938-1985)

Інформаційний обсяг теми.

Біографія Василя Стуса – приклад служіння поета-«шістдесятника» високим ідеалам. Трагічна доля письменника-патріота за умов комуністичного режиму. Подільські сторінки біографії поета. Осмислена опозиція нормативам «соціалістичного реалізму». Рання творчість поета.

Найважливіші видання за рубежом: «Зимові дерева» (Брюссель, 1970), «Свіча в свічаді» (Мюнхен, 1977), «Палімпсести» (Мюнхен, 1986), «Веселий цвинтар» (Варшава, 1990) і найновіше видання на Україні: «Твори» у 4-х т., шести книгах (Львів, 1994-1997).

Образ України і Поділля у творчості Василя Стуса. Яскраве розкриття світу ліричного героя-борця за волю України. Історіософські візії митця. Мотиви інтимної лірики. Новаторський характер поезії В. Стуса. Органічний синтез народно-поетичної творчості, досвіду української літератури з досягненнями світової модерної літератури. Проблемно-тематичне, жанрове й образне багатство творчості. Широта діапазону поетичного мислення В. Стуса.

Літературно-критична діяльність. Дослідження творчості В. Свідзинського («Зникне розцвітання»). Публіцистика. Перекладацтво. Вплив на подальший розвиток вітчизняної літератури, культури та духовності.

Вшанування пам'яті Василя Стуса на Вінниччині.

Тема 11. Подільська проза другої половини ХХ століття

Інформаційний обсяг теми

Олег Черногуз (нар. 1936 р.)

Життєвий і творчий шлях Олега Федоровича Черногуза. Подільські сторінки біографії письменника. Подільські образи і мотиви, вплив

подільського фольклору на творчість Олега Черногуза. Збірки гумору та сатири «Портрет ідеала» (1964), «Веселі поради» (1980), «Морський порядок» (1986). Сатиричні романи «Аристократ з Вапнярки» (1979), «Претенденти на папаху» (1983), «Вавилон на Гудзоні» (1985), «Дари пігмеїв» (2006) та ін.

Публіцистика. Літературознавчі праці. Видавнича діяльність.

Значення творчості Олега Черногуза для розвитку літератури Вінниччини.

Леонід Пастушенко (нар. 1936 р.)

Життєвий і творчий шлях Леоніда Трохимовича Пастушенка. Подільські образи і враження у прозі та публіцистиці письменника. Збірки повістей та оповідань «Троє проти одного» (1968), «Полиновий трунок» (1970), «Лист до запитання» (1985), романи «Точка Архімеда» (1978), «Вічний хліб».

Значення творчості Леоніда Пастушенка для розвитку літератури Вінниччини.

Іван Волошенюк (1938-2017)

Життєвий і творчий шлях Івана Степановича Волошенюка. Подільські образи та враження у творчості прозаїка «В ім'я хліба» (Документальна розповідь про с. Шляхову на Вінниччині) (1980), повість «Літо приємних зустрічей» (1981). «Барвінок холоду не чує» (1983), «Ви чуєте, журавлі» (Документальна розповідь про людей села Кунки Гайсинського району (1985)), «Алло, пришліть кореспондента: Роздуми. Публіцистика» (1997) та ін.

Значення творчості письменника для розвитку літератури Вінниччини.

Володимир Яворівський (нар. 1942 р.)

Життєвий і творчий шлях письменника. Подільські сторінки біографії. Образи подолян у дебютній збірці «А яблука падають» (1968). Тема мистецтва і митця у романі «Автопортрет з уяви» (1981).

Трагедія і велич Кортелісів («Вічні Кортеліси»). Чорнобильська тема у романі «Марія з полином в кінці століття» (1987).

Подільські образи та реалії у повісті «Вовча ферма». Публіцистика письменника. Значення творчості В. Яворівського.

Тема 12. Подільська поезія кінця другої половини ХХ століття

Інформаційний обсяг теми

Анатолій Гарматюк (1936-2005)

Життєвий і творчий шлях Анатолія Панасовича Гарматюка. Вплив подільського фольклору на сатиру і гумор письменника-гумориста. Образ нашого сучасника у зб. Сатири і гумору «Проти шерсті» (1963), «Лисяча наука» (1966), «Інтелігентна киця» (1969), «Вічний парубок» (1981), «Вундеркінь» (1984), «Веселі паралелі» (1990), «Гумор рідних народів» (1992), «Вибрані твори» (1994).

Значення творчості Анатолія Гарматюка для розвитку літератури Вінниччини.

Вшанування пам'яті письменника на Вінниччині.

Петро Головатюк (1942-2006)

Життєвий і творчий шлях Петра Йосиповича Головатюка. Тема Поділля у збірці поезій «Стежка до матері» (1987), «Жарини пам'яті моєї» (1991), «Сніг на калині» (1993), «Я купив би Вам, панно, півсвіту...» (2008).

Творчість для дітей («Материнське серце», 1995).

Вшанування пам'яті поета на Вінниччині.

Анатолій Бортняк (нар. 1938 р.)

Життєвий і творчий шлях Анатолія Агафоновича Бортняка. Подільські враження та мотиви у збірках віршів «Мелодія» (1965), «Немирівське шосе» (1966), «Батькове вогнище» (1979), «Поки дихаю, поки живу...» (1989), «Синоніми до України» (1993), «Важке щастя» (2006). Вплив подільського фольклору на гумористичні твори письменника (зб. Гумору і сатири «Бажаю усміху!» (1981), «Майте на увазі» (1981), «Де правда, де вигадка?» (1986), «Вибране: Лірика, гумор, сатира» (1988)). «Ну що б, здавалося, слова...» (1992, 1994). Творчість для дітей. Перекладацька та публіцистична праця Анатолія Бортняка.

Значення творчості письменника для розвитку літератури Вінниччини.

Ганна Чубач (1941-2019)

Життєвий і творчий шлях Ганни Танасівни Чубач. Подільські сторінки біографії поетеси. Подільські враження і мотиви у ліриці Ганни Чубач. Збірки «Журавка» (1970), «Ожинові береги» (1977), «Заповіти землі» (1978), «Срібна шибка» (1980), «Листя в криниці» (1984), «Небесна долина: Вибрані поезії» (1993), «Очі матері» (1997).

Переклади. Пісенна творчість.

Значення творчості Ганни Чубач для розвитку літератури Вінниччини.

Володимир Рабенчук (нар. 1944 р.)

Життєвий і творчий шлях Володимира Семеновича Рабенчука. Подільські враження та мотиви у збірках лірики «Червоний вітер» (1975), «Вітрила ранку» (1980), «Травневі смолоскипи» (1994), «Сходження на вулкан» (2008) та ін.

Образи подолян у книзі нарисів «Одного колоса зерна» (у співавт. з Н. Гнатюк).

Переклади. Кіносценарії («Храми Поділля», «Шаргород», «Місто на Кучманському шляху», «Диво старого Тіроса», «Палаци Поділля», «С. Руданський», «Микола Трублаїні», «Михайло Стельмах» та ін.). Публіцистика.

Значення творчості Володимира Рабенчука для розвитку літератури Поділля.

Ніна Гнатюк (нар. 1947 р.)

Життєвий і творчий шлях Ніни Юхимівни Гнатюк. Подільські образи і мотиви у ліриці поетеси. Збірки поезії «Пелюстка грому» (1966), «Прощання з вереснем» (1972), «Посіяла жито» (1978), «Час колосіння» (1980), «Дякую долі» (1982), «Шовковиця» (1983), «Поки люблю і вірю» (1985), «Поміж небес і трав» (1997), «Вересневі багаття» (2008). Образи подільських сучасників у книзі

нарисів (спільно з Рабенчуком В. С.) «Одного колоса зерна» (1985).

Перекладацька діяльність поетеси. Публіцистика. Критика. Громадська робота.

Значення творчості Ніни Гнатюк для розвитку літератури Вінниччини.

Михайло Каменюк (нар. 1948 р.)

Життєвий і творчий шлях Михайла Феодосійовича Каменюка. Подільські враження і мотиви у книгах лірики «Чотири струни» (1971), «Брати по вогню» (1978), «Дихання ріки» (1981), «Прямовисний вітер» (1984), «Чорнило для Геродота» (1985), «Спасівка» (1990), «Птах безодні. Сто поезій про кохання» (1993), «Стрітєння» (2008), Подільська історія у баладах «Балада про повернення Кармалюка», «Оборона Буші» та ін.

Переклади. Публіцистика. Громадська робота. Значення творчості Михайла Каменюка для розвитку літератури Вінниччини.

Микола Луків (нар. 1949 р.)

Життєвий і творчий шлях Миколи Володимировича Луківа. Подільські враження і мотиви у ліриці поета. Вплив подільського фольклору на пісенну творчість Миколи Луківа.

Зб. «Ріка» (1973), «Шлях» (1976), «Політ» (1979), «Весняні дощі» (1981), «Отча земля» (1983), «Кущ осінньої калини» (1985), «Мелодії для матері і коханої» (1991), «Росте черешня в мами на городі» (1994) та ін.

Переклади. Публіцистика. Видавнича діяльність. Значення творчості Миколи Луківа для розвитку літератури Вінниччини.

Тетяна Яковенко (нар. 1954 р.)

Життєвий і творчий шлях Тетяни Яковенко. Формування поетичного світобачення поетеси. Подільські мотиви й образи у ліриці. Збірки «Любов вам до лиця» (1987), «Автопортрет з конваліями» (1992), «Спокуса сповіді» (2001), «Живий вогонь» (2009) та ін. Переспіви зі Святого Письма. Літературно-критичні розвідки.

Значення творчості Тетяни Яковенко для розвитку літератури Вінниччини.

Валентина Сторожук (нар. 1966 р.)

Життєвий і творчий шлях Валентини Петрівни Сторожук. Подільські образи і враження у творчості поетеси. Збірки «Без тижня рік» (1990), «Дивина» (2000) та ін. Подільський фольклор у збірці пісень «Червона калина, листячко зелене» (1992). Науково-краєзнавча діяльність. Путівник «Музей-садиба Михайла Коцюбинського» (1997).

Переклади. Публіцистика.

Значення творчості Валентини Сторожук для розвитку літератури Вінниччини.

Тема 13-14. Сучасна літературна Вінниччина

Інформаційний обсяг теми

Літературно-мистецькі гуртки у 1990-ті – 2000-ні роки. Роль літературно-мистецької студії «Вітрила» у розвитку подільської літератури. Літературно-художній журнал «Вінницький край», альманахи «Вінницький альбом», «Квіт подільського слова», «Експрес-молодість» та ін.

Вікторія Гранецька (нар. 1981)

Творчі пошуки письменниці. Журналістська діяльність. Участь в соціально-культурних проектах («100 книжок для сільських бібліотек», «Сучасне Епатажне Креативне Слово», «Письменницькі спогади»). Романи «Мантра-омана» (2011), «Тіло FM» (2013), «Щасливий» (2015) та ін.

Катерина Калитко (нар. 1982)

Творчі пошуки письменниці. Поетичні збірки: «Сьогоднішнє завтрашнє» (2001), «Діалоги з Одиссеєм» (2005), «Сезон штормів» (2013), «Катівня. Виноградник. Дім» (2014), «Бунар» (2018) та ін. Книги прози: «М.істерія» (2007), «Земля загублених, або Маленькі страшні казки» (2017). Перекладацька діяльність.

Наталка Доляк (нар. 1967)

Розмаїття творчих пошуків. Різноманітні романи, п'єси, кіносценарії, у тому числі на історичну тематику, гостросоціальні теми, пов'язані з долею пострадянських біженців у Європі. Романи: «Гастарбайтерки» (2012); «Заплакана Європа» (2013); «Чорна Дошка» (2014); «Загублений між війнами» (2015); «Шикарне життя у Вупперталі» (2017). Журналістська діяльність.

Сергій Татчин

Живопис митця. Поетичні збірки: «Дзен.UA» (2013), «Семисвічник» (2016), «Пташка» (2016), «Любити» (2017), «Пташка Нова» (2018).

Висновки.

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
1.	Михайло Старицький	2	-
2.	Михайло Коцюбинський	2	-
3.	Володимир Свідзинський	2	-
4.	Євген Гуцало	2	-
5.	Подільська проза другої половини ХХ століття	2	-
6.	Подільська поезія другої половини ХХ століття	2	-
7-8.	.Сучасна літературна Вінниччина	4	-
УСЬОГО ГОДИН		16	

6. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
1.			
2.			
УСЬОГО ГОДИН			

Примітка. Навчальним планом не передбачено.

7. ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
1.			
2.			
УСЬОГО ГОДИН			

Примітка. Навчальним планом не передбачено.

8. Самостійна робота

№	Назва теми	Денна форма	Заочна форма
1.	Вступ. Тарас Шевченко	2	-
2.	Марко Вовчок. Дмитро Маркович . Опанас Маркович	2	-
3.	Степан Руданський. Анатолій Свидницький	2	-
4.	Михайло Старицький	2	-
5.	Михайло Коцюбинський	2	-
6.	Юрій Клен (Освальд Бургардт). Леонід Мосендз. Галина Журба.	2	-
7.	Михайло Стельмах	4	-
8.	Володимир Свідзинський. Василь Земляк. Володимир Забаштанський.	2	-
9.	Євген Гуцало.	2	-

10.	Василь Стус.	2	-
11.	Подільська проза другої половини ХХ століття	2	-
12.	Подільська поезія другої половини ХХ століття	2	-
13.	Сучасна літературна Вінниччина	2	-
		28	-

9. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Комплексний аналіз літературного твору (за вибором студента) за опорними схемами

Опорні схеми для аналізу літературних творів

Схеми, подані нижче, сприяють цілісному аналізу художнього твору, оскільки в них використовується компаративістський (простежується близькість чи спільність тем та мотивів у творах різних авторів), естетичний (увага до художньої форми та поетики твору), психологічний (заглиблення у внутрішній світ персонажів), міфологічний (його засади використовуються при розгляді художнього конфлікту та проблематики), структуралістський (ним послуговуються при аналізі образу ліричного героя, його настроїв та почуттів) методи літературознавчого аналізу художніх творів.

При аналізі конкретного літературного твору можуть бути використані, звичайно, не всі зразу, а лише кілька елементів названих методів. Загалом системний погляд на художній твір допомагає глибше збагнути його зміст, легше зорієнтуватись у певному конкретному завданні.

Схема аналізу ліричного твору:

- автор, його місце в літературному процесі;
- тематичне спрямування творчості поета;
- історія написання (історична основа – якщо є) твору;
- які життєві обставини дали імпульс для його написання;
- назва твору (метафорична, алегорична, символічна та ін.);
- характеристика жанрового різновиду;
- провідні мотиви поезії;
- композиція, елементи сюжету (якщо вони виражені);
- художні образи: ліричний герой, образи-пейзажі, образи-деталі, образи-символи та ін.;
- настрої твору (мінор, мажор), почуття і думки в їх перебігу;
- ідейна спрямованість поезії;
- мовні засоби: загальна характеристика лексики; художні тропи (епітет, порівняння, метафора, метонімія та ін.); стилістичні фігури (інверсія, еліпсис, анафора, епіфора, кільце, градація, риторичні фігури та ін.); фонетичні засоби (алітерація, асонанс, звуконаслідування);
- особливості віршування (характеристика стопи, віршовий розмір, рима, спосіб римування та ін.);
- строфічна будова, характеристика та особливості строфи;
- місце поезії у творчому доробку автора, її актуальність у період появи та для наших сучасників;
- оцінка твору літературною критикою;
- ваші власні роздуми та почуття, нав'язані цією поезією.

Схема аналізу епічного й драматичного твору:

- автор, його місце в літературному процесі;
- історія написання твору;
- суспільні, автобіографічні та біографічні відомості, пов'язані з життєвою основою твору;
- соціальні умови, в яких він був написаний;
- жанрові особливості;
- назва твору, епіграф, посвята (якщо є);
- центральна тема, проблематика;
- тип конфлікту (соціальний, побутовий, психологічний);
- композиція твору, елементи сюжету (експозиція, зав'язка, розвиток подій, кульмінація, спад подій, розв'язка);
- позасюжетні елементи: авторські відступи, вставні епізоди, художні описи, пролог, епілог – для епічних творів; особливості ремарок – для драматичних творів;
- характеристика художніх образів (схему аналізу див. нижче);
- життєва (історична) правда та художній вимисел у творі;
- мовні засоби: мова автора і мова персонажів, загальна характеристика лексики, простих і складних тропів, стилістичних та фонетичних мовних засобів;
- ідейне спрямування твору;
- його роль, актуальність для періоду його написання і для наших сучасників;
- перегук із творами попередників і сучасників;
- відгуки літературної критики;
- екранізація, інсценізація твору, чим авторський задум відрізняється від режисерського втілення;
- ваші власні думки з приводу прочитаного твору.

10. МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання різноманітних методів та технологій викладання і навчання.

Пояснювально-ілюстративний метод: повідомлення інформації з використанням різних засобів з подальшим усвідомленням такої інформації та її фіксацією у пам'яті студентів. Найчастіше метод реалізується на лекціях у формі розповіді чи пояснення складного теоретичного та (або) великого за обсягом навчального матеріалу тощо.

Репродуктивний метод: відтворення і повторення способу діяльності за сформованим динамічним стереотипом дій. Метод є корисним для засвоєння основних понять.

Метод проблемного викладу навчального матеріалу передбачає створення проблемних ситуацій, надання допомоги студентам у їхньому аналізі з подальшим спільним розв'язанням поставлених завдань. Під час вивчення навчальної дисципліни викладач формує у студентів зразки наукового пізнання та вирішення проблемної ситуації.

Частково-пошуковий (евристичний) метод спрямований на залучення студентів до самостійного розв'язання пізнавального завдання. При цьому студенти опановують різні способи пошуку інформації, формують

переконаність в істинності нових знань, аналізують достовірність отриманих результатів та можливі помилки та труднощі.

Дослідницький метод спрямований на залучення студентів до самостійного розв'язання завдання наукового характеру з використанням сучасних засобів обчислювальної техніки та інформаційно-комунікаційних технологій. При вивченні навчальної дисципліни студенти можуть виконувати науково-дослідні завдання з подальшим оформленням та оприлюдненням отриманих наукових результатів. При цьому викладач орієнтує студентів на проведення досліджень, долучає до їхньої самостійної організації.

Серед *словесних методів навчання* увагу акцентуємо на лекції, навчальній дискусії, диспуті, консультації.

Активізовано комп'ютерну презентацію, відеометоди поєднані з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційними та мультимедійними.

Під час практичних занять будуть використані новітні мультимедійні та комп'ютерні технології: робота в парах, групове навчання, мозковий штурм.

На чільному місці перебуватиме індивідуальна науково-дослідна робота.

При викладанні навчальної дисципліни «Літературне краєзнавство» використовуються як традиційні, так і сучасні, зокрема особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні, дистанційні *технології навчання*. Зокрема, для активізації освітнього процесу передбачено застосування *проблемних лекцій, ділових ігор, занять-дискусій* тощо.

Лекції будуть органічно поєднуватися з практичними заняттями, а й із самостійною роботою, яка полягає в самостійному опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовці до практичних занять, пошуку необхідної інформації, підборі та огляді літературних джерел за заданою тематикою, виконанні індивідуальних завдань тощо.

11. КРИТЕРІЇ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Методи оцінювання: усні та письмові тести, проекти, презентації.

Поточний контроль буде проводитись на усіх видах аудиторних занять: лекціях, практичних, індивідуальних заняттях. Окремо буде оцінена самостійна робота з кожної теми.

Поточний контроль на усіх видах аудиторних занять реалізується такими методами: усного і письмового опитування, захисту лабораторних робіт, виступів на практичних заняттях, підготовка та демонстрація презентацій, портфоліо тощо, проведення контрольних робіт, колоквиумів.

Поточний контроль виконання самостійної роботи, в тому числі й індивідуальних завдань, здійснюється за усіма темами.

Метод підсумкового оцінювання: залік, який буде проведено у формі комп'ютерного тестування. За рішенням кафедри на залік відведено 20 балів. 80 балів студент може одержати за окремі форми навчальної діяльності: поточне засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи, за ІНДЗ, за підготовку наукових публікацій.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно з Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за такими рівнями і критеріями:

Оцінка за шкалами ECTS, стобаловою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягн. студента
<p>А 90-100 балів ВІДМІННО</p>	<p>Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності.</p> <p>Студент проявляє нешаблонність мислення у виборі і використанні елементів комплексу знань, здатний самостійно і творчо використовувати набуті уміння відповідно до варіативних ситуацій навчання.</p> <p>Студент спроможний самостійно формулювати узагальнення та висновки, нові задачі, розв'язувати нестандартні задачі, ситуації. Навчально-пізнавальна активність обумовлена пізнавальними інтересами, мотивами саморозвитку і професійного становлення.</p> <p>Студент проявляє інтерес до актуальних проблем відповідного освітнього компонента, може під керівництвом викладача вибрати предмет наукового дослідження, проводити самостійну науково-дослідну роботу.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>
<p>В 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ</p>	<p>Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні.</p> <p>Студент володіє комплексом знань та вмінь, який є частково-впорядкованим. У процесі застосування знань студент спроможний вибрати необхідний елемент комплексу знань та вмінь.</p> <p>Застосування знань та вмінь здійснюється як у стандартних ситуаціях, так і при незначних варіаціях умов на основі використання загальних рекомендацій. Відбувається перенесення сформованих умінь або їх комплексів на розв'язування незнайомих задач, ситуацій.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність стимулюється пізнавальними інтересами, продукт діяльності оцінюється як професійно значущий.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>
<p>С 75-79 балів ДОБРЕ</p>	<p>Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання. Комплекс знань частково-структурований. Знання застосовуються переважно у знайомих ситуаціях.</p> <p>Студент усвідомлює особливості навчальних задач, ситуацій тощо. Пошук способів їх розв'язання здійснюється за зразком.</p> <p>Студент спроможний аргументувати застосування певної методичної дії у ході розв'язування задач, ситуацій тощо.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність стимулюється мотивами професійного становлення і пізнавальними інтересами.</p>	<p>ДОСТАТНИЙ</p>

D 60-79 балів ДОБРЕ	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, може проілюструвати власними прикладами відповідь на питання, частково усвідомлює специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо, має знання про способи розв'язування типових задач, ситуацій тощо. Однак процес самостійного розв'язування задач, ситуацій тощо потребує опори на зразок. Навчально-пізнавальна активність студентів є ситуативно-евристичною. Домінують мотиви обов'язку та особистого успіху. Використання засобів саморозвитку та самопізнання відбувається не усвідомлено.	ЗАДОВІЛЬНИЙ
E 50-59 балів ДОСТАТНЬО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компоненту на середньому рівні. Має уявлення про специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо. Виконання дій при роз'ясненні задач, ситуацій частково усвідомлюється, здійснюється частково правильно.	НИЗЬКИЙ
Fx 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬН О	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст основних розділів. Виконання окремих дій відбувається не усвідомлено, однак переважно правильно, навчально-пізнавальна активність мотивується ситуативно-прагматичним інтересом.	НЕЗАДОВІЛЬНО
F 0-34 балів НЕПРИЙНЯТО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст окремих розділів. Виконання окремих методичних дій відбувається несвідомо, у більшості неправильно, навчально-пізнавальна активність проявляється лише у ситуаціях зовнішнього примусу.	

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА																Підс. Контрл. роб	Заг. к-сть балів	
РОЗДІЛ 1 – 30 балів						РОЗДІЛ 2 – 50 балів												
T1	T2	T3	T4	T5	КР	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13-	T14	КР	20	100	
Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР		Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР	Ауд СР				Ауд СР
5	5	5	5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5				5

13. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: СТО БАЛОВА, ECTS, РОЗШИРЕНА

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
		<i>Для екзамену, заліку, курсової роботи, практики</i>
90-100	A	ВІДМІННО

80-89	В	ДУЖЕ ДОБРЕ
75-79	С	ДОБРЕ
60-74	D	ЗАДОВІЛЬНО
50-59	E	ДОСТАТНЬО
35-49	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
1-34	F	НЕПРИЙНЯТНО З ОBOB'ЯЗКОВИМ ПОВТОРНИМ ВИВЧЕННЯМ ДИСЦИПЛІНИ

14.МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча навчальна програма дисципліни.
3. Плани лекційних занять.
4. Плани практичних занять.
5. Плани самостійної роботи.
6. Конспект лекцій з дисципліни.
7. Індивідуальні завдання.
8. Питання і завдання до поточного контролю.
9. Питання до підсумкового контролю.

15.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. *17 вересня*. Літературно-мистецький альманах. Вінниця, 2002. 234 с.
2. *Баженов Л.* Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX – XX ст. Кам'янець-Подільський, 1993. С. 319-320.
3. *Василь Земляк.* У кн.: Історія української літератури XX ст. Кн. 2. Частина 2. Київ, 1995. С. 333-339.
4. *Вінницький альбом*. 4-й випуск: Літературно-художній та історико-краєзнавчий альманах. Вінниця: «Нілан-ЛТД», 2016. 484 с.
5. *Всміхається Руданському нове тисячоліття*: Твори лауреатів Всеукраїнської літературно-мистецької премії ім. Степана Руданського. Вінниця: ДП «ДКФ», 2008. 288 с.
6. *З-над Божої ріки*. Літературно-біографічний словник Вінниччини / Упорядкування і загальна редакція А. М. Подолинного. Вінниця : Континент-ПРИМ, 1998. 480 с.
7. *Квіт подільського слова*: Антологія творів сучасних письменників Вінниччини / Під ред.: Подолинного А. М., Рабенчука В. С. Вінниця: ДП ДКФ, 2006. 544 с.
8. *Літературна Шаргородщина*: Підручник. Вінниця, 2008. 328 с.

9. *Мельник В.* Долі в інтер'єрі історії. Історично-публіцистичні нариси. – Вінниця: Книга-Вега, 2006. 112 с. (про М. Трублаїні, М. Стельмаха, М. Годованця, Ю. Гринюка, Валер'яна Тарнагородського, Кесаря Андрійчука, О. Леваду, К. Каспрука, Олега Свідзинського та ін.).
10. *Настя Присяжнюк:* До 100-річчя від дня народження. Бібліографічний покажчик. Вінниця, 1994.
11. Подільські Божичі: посібник-хрестоматія із вивчення подільської поезії останньої третини ХХ – початку ХХІ ст. / Наукові статті, коментарі та укладання І.А. Зелененької. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. 332 с.
12. *Подільські криниці.* Випуск третій / Упоряд. А. М. Подолинний. Вінниця: Континент-ПРИМ, 2006. С. 640.
13. *Подолинний А. М.* Жити Україною. Статті, рецензії, есе. Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2007. 306 с.
14. *Собор: Літературно-художня збірка Вінницької організації Національної спілки письменників України.* У 2-х т. Вінниця: ДП «ДКФ», 2008. 344 с.
15. *Сорока П.* Світ поезії Петра Перебийноса. Тернопіль, 1997.
16. *Сто поетів Вінниччини за сто років.* Антологія ХХ століття. Київ, 2003. 452 с.
17. *Хоменко Б. В.* У храмі рідного слова: Літературно-критичні статті, нариси та рецензії. Вінниця: ДП «Державна картографічна фабрика», 2008. 356 с.

Додаткова

1. Бажан М. «Слово світлої людської надії»// Шолом-Алейхем. Твори у 4т. Київ, 1967. Т.1. С.5-24.
2. Бортняк А.Вигострена совість // Подолія. 1992. 4 червня (про творчість Петра Головатюка).
3. Бортняк А. Поетичний експеримент // Вінницька газета. 1993. 14 червня.
4. Вільчинська О. Цей відрізок дороги такий короткий // Панорама. 1995. 9 серпня (про творчість Галини Овсієнко).
5. Гнатюк Н. Погляд співця // Літературна Україна. 1995. 2 липня (про творчість Володимира Рабенчука).
6. Горішний А. Видано у Вінниці // Південний Буг. 1991. 28 червня 4 липня (про творчість Олександра Височанського).
7. Грабовський В. Послання із сузір'я Орла : Про відносини Опанаса Марковича і Марії Вілінської //Літературна Україна. 1982. 13 травня.
8. Гребельний С. Росте черешня в мамі на городі // Вінниччина. 1995. 1 квітня (про творчість Миколи Луківа).
9. Губко О. Листи М.Стельмаха з фронткових доріг // Слово і час. 1993. №6. С.14-18.

10. Касіяненко Г. Черпайте насагу з «Подільських криниць» // Вінницька газета. 1995. 21 березня (про творчість Анатолія По долинного).
11. Кацнельсон А. Шолом Алейхем і Україна // Відродження. 1993. №5-6. С.7-9.
12. Кимак Л. Духовна вікнина Поділля // Панорама. 1995. 18 березня. С.5
13. Моренець В. Лірика і логіка // Вітчизна. 1982. №8. С.193-196 (про творчість Михайла Стрельбицького).
14. Нахлік Є. Дебют, якого чекали // Дніпро. 1986. №11 (про творчість Тетяни Яковенко).
15. Новиченко Л. Вглядаючись у щоденність // Вітчизна. 1991. № 11 (про творчість Наталки Ткаченко).
16. Осадчук П. Оглянься з осені в кінці століття // Літературна Україна. 1992. 22 жовтня. С.4.
17. Околітенко Н. Рось-Марія (Історична повість про Івана Сошенка). Київ, 2009. 320 с.
18. Пастушенко Л. Арфами, арфами... (про кн.. Ніни Гнатюк «Пелюстка грому»)// Комсомольське плем'я. 1967. 15 березня. С.4.
19. Пастушенко Л. Каменюк – це більше , ніж поет // Вінницька газета. 1995. 7 грудня. С.4.
20. Подолинний А. Той самий, завжди упізнаваний поет // Вінницька газета. 1996. 10 жовтня С.4. (про творчість Анатолія Бортняка).
21. Слабошпицький М. Василь Земляк: дорога до «Лебединої зграї» // Українська мова і література в школі. 1992. №1. С. 79-89.

16.ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

URL-адреси сайтів з української літератури

Освітній онлайн-ресурс

<http://litmisto.org.ua/>

Електронна бібліотека української літератури

<http://www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html>

Гуманітарний архів «Антропос»

<http://www.anthropos.net.ua/jspui/>

Архів журналу «Слово і час»

http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sch/texts.html

Архів журналу «Дивослово»